

Stanowisko KK

nr 9/18

ws. poparcia postulatów zawartych w liście otwartym WZD Krajowej Sekcji Nauki NSZZ
„Solidarność”

Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” popiera postulaty zawarte w liście otwartym
WZD Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” z dnia 18 maja 2018 r.

List otwarty Walnego Zebrania Delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ
„Solidarność” stanowi załącznik do niniejszego stanowiska.

Zakopane, 20 czerwca 2018 r.

Komisja Krajowa

NSZZ „Solidarność”

SEKRETARZ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Zydorek

**List otwarty
Walnego Zebrania Delegatów
Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”**

Warszawa-Falenty, 18 maja 2018 r.

Motto:

„Nauka to nie samo zaspokajanie ciekawości i przenikanie tajemnic otaczającego nas świata, lecz także siła, siła życiowa narodu, która w walce o byt decyduje bardziej stanowczo niż każdy inny oręż”.

[A. Świętochowski]

**My, uczestnicy WZD KSN NSZZ „Solidarność” uważamy za niezbędne
wprowadzenie zasadniczych zmian do
projektu Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce przedłożonego
w Sejmie 5 kwietnia 2018 r.:**

1. Projekt Ustawy odchodzi od partycypacyjnego modelu funkcjonowania uniwersytetów i jednostek naukowych na rzecz modelu biznesowego. Ogranicza kolegialność, wprowadza podmioty zewnętrzne do zarządzania uczelniami i zwiększa uprawnienia rektorów. Pociąga to za sobą zmniejszenie niezależności i wiarygodności nauki, która staje się towarem, a nie wartością samą w sobie. Podejście biznesowe odbiera uniwersytetowi sprawczość i szkodzi realizacji społecznej roli innowatora kierunków rozwoju¹.
2. **Jesteśmy przeciwni powoływaniu rad uczelni** stanowiącemu przenoszenie do uczelni wzorców korporacyjnych i szkodliwą komplikację jej ustroju. Członkowie Rady spoza uczelni (ponad połowa składu) nie stanowią żadnej racjonalnej reprezentacji, nie wzbogacą kompetencji w obszarze nauki i kształcenia, a potencjalne orientowanie przez nich strategii na „efektywność” nie ma sensu w odniesieniu do nauki². Nie ma też podstaw do twierdzenia, że przyczynią się do rozwijania społecznie korzystnej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym³. Raczej będą to opłacani z budżetu uczelni lobbyści reprezentujący partykularne interesy i/lub figuranci wzmacniający nadmierną władzę rektorów.
3. **Domagamy się traktowania pracowników akademickich jako partnerów** i zmiany projektu Ustawy w kierunku rozszerzenia partycypacji pracowników w procesie organizacji i zarządzania uczelnią, mającej na celu zastąpienie tradycyjnego „feudalizmu” aktywną demokracją, dostosowaną do zadań kadry akademickiej⁴. Partycypacja i wolność badań naukowych stanowią ważne składniki motywacji ludzi współtworzących gmach instytucjonalny nauki.
4. **Jesteśmy przeciwni projektowi obniżenia rangi wydziałów i ich rad naukowych.** Prowadzić to będzie do dalszej atomizacji środowiska akademickiego i niepotrzebnej, dużej pracy organizacyjnej dla zachowania odpowiedniości kompetencji organów decyzyjnych do specyfiki działalności (zwłaszcza w dużych uczelniach państwowych). Wyważona autonomia tych jednostek uczelni jest pożądaną wartością, buduje tożsamość, instytucjonalną odpowiedzialność, zaradność i zdolność kooperacji z otoczeniem.

¹ W szczególności zadaniem uczelni jest nie tylko kształcenie odpowiadające bieżącym potrzebom przedsiębiorców, ale formowanie kreatywnych absolwentów kształtujących przyszły rynek gospodarczy.

² Efekty nauki są bardzo wielostronne, często niewymierne i odłożone w czasie. Odkrycia nieraz nie mają nic wspólnego z gospodarką.

³ Współpraca ta jest i powinna być nawiązywana w konkretnych obszarach tematycznych, inną drogą i na innym szczeblu w strukturze uczelni.

⁴ Po latach doświadczeń z modelem biznesowym obserwuje się w innych krajach powroty do tożsamości uniwersytetu i instytucji dla niego typowych, zwłaszcza kolegialności (np. uniwersytety w Szwecji, Oxford).

5. **Postulujemy przywrócenie wyborów członków Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego przez kolegia elektorские** w części składu reprezentującej uczelnie, co zapewni rzeczywiste przedstawicielstwo społeczności akademickiej. Nie zapewnia tego aktualne delegowanie członków Rady przez konferencje rektorów, które mają już umocowanie w ustawie⁵.

6. **Domagamy się zagwarantowania znaczącego zwiększenia finansowania zarówno szkolnictwa wyższego jak i nauki** w relacji do wielkości PKB⁶ stosownie do realizowanych zadań. Kolejne wątpliwe reformy systemowe o charakterze głównie organizacyjnym nie mogą wyzwolić większych osiągnięć polskiej nauki i sprawić, że będziemy mieli noblistów. **Niebędne jest zwiększenie nakładów do wysokości i w terminie określonym w Strategii Europa 2020.** W przewidywalnej perspektywie czasowej niemożliwy jest znaczniejszy wzrost nakładów sektora prywatnego na badania naukowe. Stąd szczególna rola państwa, którego udział w tym okresie powinien zdecydowanie przekraczać wkład przedsiębiorców⁷. Równocześnie konieczne jest wprowadzenie mechanizmów systemowych (ulgi podatkowe, fundusze inwestycyjne, itd.) stymulujących finansowanie pozabudżetowe.

7. **Żądamy przyjęcia jako zasady uzgadniania spraw pracowniczych ze związkami zawodowymi.** Uważamy też za konieczne przywrócenie konstytucyjnego prawa do zawierania ponadzakładowego układu zbiorowego pracy przez związki zawodowe pracowników uczelni publicznych⁸.

8. **Oczekujemy zapewnienia nauczycielom akademickim warunków stabilizacji zawodowej i ekonomicznej,** przez jednoznaczne sformułowanie w Ustawie przepisów gwarantujących, że:

- umowa o pracę w pełnym wymiarze czasu w podstawowym miejscu pracy zawierana jest na czas nieokreślony,
- awans naukowy nauczyciela akademickiego i zmiana stanowiska w tej samej uczelni nie wymaga przeprowadzenia postępowania konkursowego
- określenie w Ustawie wieku emerytalnego nie jest podstawą rozwiązania umowy o pracę lecz oznacza tylko moment nabycia praw do pobierania emerytury.

9. Uważamy za konieczne skrócenie formalnej drogi awansu zawodowego nauczycieli akademickich obejmujące zniesienie stopnia naukowego doktora habilitowanego, krytykowanego w raportach OECD (z lat 1994, 2007, 2017).

10. **Żądamy przyjęcia programu wzrostu wynagrodzeń pracowników publicznych szkół wyższych zgodnego w koncepcją ładu płacowego w szkolnictwie wyższym** poprzez wprowadzenie zapisów ustawowych gwarantujących w uczelniach publicznych poziom średnich płac w grupach profesorów, adiunktów i starszych wykładowców, asystentów wraz z Olektorami i pracowników niebędących nauczycielami akademickimi co najmniej w relacji odpowiednio 3:2:1,25:1,25 do średniej krajowej wynagrodzeń w gospodarce narodowej. Stosowanie tej zasady jest konieczne, bowiem pomimo do przyjęcia przez Sejm w 2001 roku podobnej koncepcji ładu płacowego posługiwanie się arbitralnie ustalaną przez rząd „kwotą bazową” jako poziomem odniesienia dla wynagrodzeń na uczelniach i w instytutach PAN

⁵ Rektorzy, nawet jeśli są wybierani, z chwilą objęcia stanowiska stają się pracodawcami.

⁶ Finansowanie szkolnictwa wyższego i nauki od wielu lat fluktuuje na rażąco niskim poziomie nie tylko kwotowo, ale też w proporcji do PKB w porównaniu z krajami OECD. Było to niejednokrotnie było ukrywane w statystykach przez dodawanie środków pomocowych UE przyznawanych okresowo na zmniejszenie dystansu głównie w inwestycjach, a zatem nie stanowiących dotacji na standardową bieżącą działalność.

⁷ Należy mieć też na uwadze, że w krajach rozwiniętych niepubliczne nakłady na naukę to głównie nakłady we własnym zapleczu B+R przemysłu.

⁸ na przykład w brzmieniu odpowiadającym artykułowi 152 PSW przed jego nowelizacją w 2014 r.

spowodowało w latach 2005 – 2018 znaczne relatywne obniżenie płac (np. w gronie adiunktów o ponad 40%).

11. Znaczne zwiększenie wynagrodzeń nauczycieli akademickich, pozwoli przyciągać do udziału w konkursach poprzedzających zatrudnienie, licznych i dobrze przygotowanych kandydatów i stworzy perspektywy stabilizacji ekonomicznej. Równocześnie, doceniając starania o skłonienie polskich uczonych z renomowanych uniwersytetów zagranicznych do powrotu do Polski, sprzeciwiamy się proponowaniu przez NAWA reemigrantom wynagrodzeń kilkukrotnie wyższych od wynagrodzeń krajowych uczonych, co jest przejawem dyskryminacji.

12. Uważamy za **konieczne utrzymanie wydzielonych funduszy na badania statutowe** oprócz środków przydzielanych w postępowaniu konkursowym. System oparty wyłącznie na grantach nie zapewnia ciągłości finansowania badań naukowych, a tym samym ich stabilności. Postępujące ograniczanie finansowania działalności statutowej jest szczególnie dotkliwe dla instytutów Polskiej Akademii Nauk.

13. Oczekujemy wprowadzania takich mechanizmów konkurencyjnych w szkolnictwie wyższym, które nie spowodują upadku uczelni regionalnych. Groźba upadku uczelni w mniejszych ośrodkach jest realna, bowiem zgodnie z ekspertyzą Biura Analiz Sejmowych projektowane rozwiązania spowodują, że tylko 7 ośrodków akademickich w Polsce zachowa status uniwersytecki. Jest to sprzeczne z modelem zrównoważonego rozwoju Polski, w tym koncepcją Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju.

Uważamy, że nie stać nas dłużej na oszczędzanie na nauce i edukacji. Szkolnictwo wyższe i nauka powinny być traktowane - ponad politycznymi podziałami - nie jako obciążenie budżetu, ale jako atut rozwojowy, wymagający wsparcia i ochrony ze strony instytucji państwa polskiego. Badania naukowe i edukacja są najlepszą i najbardziej opłacalną inwestycją w przyszłość narodu, w materialny, kulturowy i cywilizacyjny rozwój Polski.



Dominik Szczukocki

Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki

NSZZ Solidarność